

ของ : ผู้คน แผ่นดิน และผืนน้ำ

ความต้องการบริโภคที่มีกำลังซื้อสูงขึ้นในเขตเมืองที่บริโภคเนื้อสัตว์ ข้าวสาลี ข้าว ผัก น้ำมัน พืช และอาหารอื่นๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งจีนเองมีฐานะการแข่งขันการผลิตธัญญาหารไม่มากนัก คือ มีชาวนาถึง 500 ล้านคนในชนบท ซึ่งว่างงานกว่า 100 ล้าน ดังนั้น ประเทศในกลุ่มอาเซียน และกลุ่มอนุภาคลุ่มน้ำโขง ซึ่งมีฐานะการแข่งขันดีกว่าจีนในสินค้า ประเภทอาหาร และผลิตผลการเกษตร จึงเป็นโอกาสใหม่สำหรับพวกเขาที่จะทะเยอทะยานสู่โลก การผลิตสู่จีนที่จะเป็นตลาดนำเข้าสินค้าเกษตรและธัญญาหารสุทธิที่ใหญ่ ยิ่งต่อไป

ในการประชุมอาเซียนครั้งล่าสุดที่กรุงเวียงจันทน์ เมื่อเดือนพฤศจิกายนที่ผ่านมา ได้มีการแถลงการณ์ร่วมระหว่างผู้นำอาเซียนและนายกรัฐมนตรีจีนในข้อตกลงเขตการค้าเสรี ASEAN - China FTA ว่า:-

- (1) จะลดภาษีนำเข้า "ศูนย์" ในปี 2010
- (2) จีนประกาศ "ยุทธศาสตร์" ต้องการนำเศรษฐกิจจีน และกลุ่มอาเซียนเข้าประสานกันหรือ Integration มากขึ้น เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันในภูมิภาคนี้
- (3) จะสร้างความร่วมมือ "ทางการเงินและการค้า" โดยอาศัยเงินสำรองระหว่างประเทศของทั้งกลุ่มมาสนับสนุนการเคลื่อนย้ายเงินทุนไหลเข้าสู่อินเตอร์เน็ตและกันมากขึ้น
- (4) ต้องการให้ "เลิกภาษีนำเข้า" สินค้า 11 สาขา รวมทั้งสิ่งทอ รถยนต์ ภายใน 3 ปีข้างหน้า คือ ปี ค.ศ. 2007 ที่จะทำให้เศรษฐกิจการค้าของจีนและ กลุ่มอาเซียนประสานสนับสนุนกันใกล้ชิดยิ่งขึ้น

ทั้งหมดนี้เป็นแถลงการณ์ข้อตกลงร่วมกันที่ทั่วโลกจับตามองว่าเป็น การเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจและการทูตของจีนครั้งใหญ่ เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพทางการเงิน การค้าในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น จึงทำให้ญี่ปุ่นเองจำเป็นต้องเคลื่อนไหวสร้างเขตการค้าเสรีกับกลุ่มอาเซียนเป็นการด่วน เช่นกัน ที่เรียกว่า JAPAN - ASEAN Comprehensive Economic Partnership เพราะเห็นว่าการสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างจีนกับกลุ่มอาเซียนได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็วเกินคาดหมาย

ดังนั้นภายในกลุ่มอาเซียนและกลุ่มอนุภาคลุ่มน้ำโขงเองก็จำเป็นต้องเร่งปรับโครงสร้างและประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจและระเบียบการค้าของตนตามข้อตกลง AFTA ภายในกลุ่มอาเซียนเข้าสู่ภาคปฏิบัติให้เร็วขึ้น อย่างที่ประธานาธิบดีคนใหม่ของอินโดนีเซีย กล่าวเน้นย้ำว่า กลุ่มอาเซียนจะต้องเร่งการประสานเศรษฐกิจเข้าหากันอย่างรวดเร็วที่สุด เพราะ "China China China" เพื่อดึงดูดการลงทุนเข้าสู่อาเซียนในรูปแบบ China + 1 เพราะนักลงทุนนานาชาติและญี่ปุ่นเองก็ไม่ต้องกลัวว่าจะนำเงินลงทุนของตนไปกระจุกตัวในจีนเท่านั้น คือ ต้องการกระจายความเสี่ยงในยุทธศาสตร์การลงทุนในเอเชีย เช่น ญี่ปุ่นเองในรูปแบบ China + Thailand ให้เป็นศูนย์กลางผลิตและส่งออกในอนาคต ทั้งนี้กลุ่มทุนนานาชาติอื่นๆ ก็จะไปมุ่งการลงทุน เฉพาะประเทศใดประเทศหนึ่ง เช่นเดียวกัน คือ จะต้องมองทั้งภูมิภาคเป็นหลักต่อไป

ส่วนกลุ่มอนุภาคลุ่มน้ำโขง ซึ่งประกอบด้วย ลาว พม่า เวียดนาม เขมร ไทย และมัลดีชยา ซึ่งมีการรวมกันประมาณ 230 ล้านคน มีเขตแดนติดต่อกัน และอาศัยแม่น้ำโขงเป็นจุดเชื่อมต่อทางด้านพัฒนาลุ่มน้ำ วัฒนธรรม การท่องเที่ยว การค้า และการลงทุนที่มีแผนแม่บทอย่างชัดเจนแล้วที่จะ พัฒนาด้าน "กายภาพ" และ "กฎเกณฑ์ทางเศรษฐกิจการค้า" ให้เปิดกว้างสอดประสานกันยิ่งขึ้น โดยเฉพาะ "การค้าผ่านแดน" ซึ่งจะต้องมีการร่วมมือทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนเพื่อ พัฒนากลุ่มอนุภาคลุ่มน้ำโขงให้ได้อย่างสอดประสาน ให้มีฐานะการแข่งขันสูงขึ้น โดยถือว่าจีนเป็นทั้งข้อท้าทายและโอกาสใหม่สำหรับกลุ่มอนุภาคลุ่มน้ำโขงเช่นกัน มิฉะนั้นเราจะเสียโอกาสที่ดีช่วงนี้ โดยเฉพาะความร่วมมือในการพัฒนาด้านพลังงาน และสิ่งแวดล้อมในเขตลุ่มน้ำโขงของเราเองซึ่งมีปัญหาอยู่พอสมควร

ปัจจุบันจีนยังไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรในการบริหารลุ่มน้ำโขง โดยที่จีนมีแผนพัฒนาเขื่อนพลังน้ำในลำน้ำโขง "ตอนบน" ที่จีนเรียกว่าแม่น้ำล้านช้าง ในมณฑลยูนนานถึง 7 แห่ง ปัจจุบันสร้างเสร็จไปแล้ว 2 เขื่อนที่ Dachaoshan และ Manwan และกำลังก่อสร้างอีก 1 แห่งที่ Jinghong และมีแผนจะก่อสร้างในอนาคตอีก 4 เขื่อนที่ Gongguaguiao, Nuazhadee, Ganlanba และ Mengsong ซึ่งทั้งหมดนี้จะส่งผลกระทบต่อปริมาณน้ำที่จะไหลสู่อ่างน้ำโขงตอนล่างจะลดลงและก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมด้านต้นน้ำ ป่าไม้ การประมงโดยเฉพาะปลาน้ำจืด ขนาดใหญ่อาจจะสูญพันธุ์ และปัญหาปริมาณดินตะกอนบริเวณลุ่มน้ำโขงตอนล่าง อย่างน่าเป็นห่วง

ฉะนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการตกลงร่วมกันระหว่างกลุ่มอนุภาคลุ่มน้ำโขงกับจีนเรื่องการใช้น้ำ การพัฒนาเขื่อนพลังน้ำ การรายงานระบบนิเวศน์วิทยาอย่างใกล้ชิด โดยอาจจะตั้งยกระดับการพัฒนาใช้ข้อมูลในระบบ GIS อย่างเข้มงวด เพราะเหตุที่ว่าแหล่งพลังงานจากแม่น้ำโขงส่วนใหญ่อยู่ในจีนถึง 45% อยู่ในพม่า 32% ในลาว 10% ในเวียดนาม 8% และในไทยเพียง 5% ที่มองข้ามคือระดับน้ำที่

ต้องการพลังงานจากแหล่งพลังน้ำมากที่สุด ปัจจุบันจีนมีการใช้พลังเป็นระดับโลก รองจากสหรัฐ ฉะนั้นผมใครขอให้ประชุมวันนี้ให้ความสำคัญเรื่องความสอดคล้อง จีนกับอนุภาคลุ่มน้ำโขง ในการบริหารและการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรมต่อผู้ใช้แม่น้ำโขงตอนล่างเป็นพิเศษ

เรื่องสุดท้ายที่ผมใครจะขอกล่าวสรุป เตือนที่ประชุมวันนี้ คือ "ความไม่แน่นอนและความเสี่ยงในจีนเอง" ก็มีอยู่หลายประการที่ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะต้องวิเคราะห์คิดตามอย่างใกล้ชิด คือ:-

(1) จีนกำลังมีเศรษฐกิจขยายตัวอันดับสูงสุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และกลายเป็นแรงขับเคลื่อนให้เศรษฐกิจญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน เป็นต้นด้วยเร็ว ซึ่งผลต่อความต้องการวัตถุดิบและโภคภัณฑ์หลายด้านจากกลุ่มอาเซียน หาก "จีนเกิดมีอาการฟองสบู่แตก" เหมือนเราที่ผ่านมา ประเทศเราอาจวิธีการป้องกันผลกระทบอย่างไร รัฐบาลจีนเองก็มีนโยบายเศรษฐกิจล่าสุดที่ "ลดการลงทุน" โดยเฉพาะอุตสาหกรรมหนัก และ "ชะลอการบริโภคในประเทศ" ด้วย ซึ่งผลทางปฏิบัติยังไม่มีความเท่าไร

(2) ระบบธนาคารขนาดใหญ่ของจีน 4 แห่ง ต้องการการปฏิรูปอย่างเร่งด่วน เพราะมี "หนี้เสีย" หรือ NPL เกือบ 45% ของเงินที่ปล่อยทั้งหมด แล้วเมื่อเร็ว ๆ นี้ จีนต้องดึงเงินสำรองระหว่างประเทศถึง 45,000 ล้านดอลลาร์เข้ามาเพิ่มทุนให้ธนาคารใหญ่แห่งหนึ่งในขณะที่ Bank of China และ China Construction Bank ก็มีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มทุนเช่นกัน ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าธุรกิจการธนาคารและการค้าของจีนยังอาศัย "คนจึกกัน" เป็นหลักในการทำธุรกิจ ระบบบัญชีและระบบสินเชื่อยังไม่โปร่งใสเท่า เพราะสภาพคล่องของจีนยังสูงมาก ในขณะที่ดอกเบี้ยต่ำมาก จึงทำให้อุตสาหกรรมสินเชื่ออย่างไม่ค่อยรัดกุม การบริหารความเสี่ยงด้านสินเชื่อยังด้อยอยู่มาก

นอกจากนั้น ระบบการเงินและการธนาคารของจีนยัง "ปิด" อยู่และของรัฐบาลส่วนใหญ่ จีนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับโครงสร้างระบบธนาคารให้ "สากล" ยิ่งขึ้น โดยมีการกำกับดูแลที่รัดกุมและยกระดับการบริหารความเสี่ยงสูงขึ้น ปัจจุบันมี "หนี้เสีย" หรือ NPL อยู่ประมาณ 700,000 ล้านดอลลาร์ ประมาณครึ่งหนึ่งของรายได้ประชาชาติ หรือ GNP ของตน จีนจำเป็นจะต้องปรับบทบาท รัฐบาลในการบริหารธนาคาร และพัฒนาทรัพยากรกำลังคนด้านการธนาคารให้เข้มแข็งกว่าที่เป็นอยู่ ทางด้านการตลาดหลักทรัพย์และตลาดพันธบัตร Equity และ Bond Markets เองก็ยังมิชอบเขตจำกัดอยู่มากในการระดมทุน

ฉะนั้นความร่วมมือระหว่างผู้ว่าการธนาคารชาติและรัฐมนตรีกระทรวงการคลังในภูมิภาคนี้กับจีนโดยเฉพาะทางด้าน Currency Cooperation โครงการ Chiangmai Initiative จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง และก็มีข่าวดีว่าว่า จีนจะ "เปิดกว้าง" ด้านกิจการธนาคารในปี 2007 นี้ ที่จะอนุญาตให้สถาบันเงินต่างประเทศเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบของธนาคารพาณิชย์ของเป็นสากลยิ่งขึ้นต่อไป

(3) จีนกำลังมีนโยบายพัฒนาความสัมพันธ์พิเศษ "ธรรม" ลงมาสู่กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะการแพร่และร่วมมือทางการศึกษาการสอนภาษาจีน การวิจัย การสื่อสารมวลชน จะเห็นได้ว่ารายการโทรทัศน์ของจีนคือ CCTV นั้น บางครั้งเสนอข่าวนำเสนอเป็นกลางยิ่งกว่า CNN โดยเฉพาะในแง่ "นโยบายของภาครัฐ" นั้น CCTV ได้ชัดเจนมาก ขณะเดียวกันจีนก็ส่งนักศึกษาเข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยในอาเซียนขึ้น เฉพาะ ABAC เองมีนักศึกษาจีนกว่า 800 คนแล้ว ฉะนั้นจีนต้องการ "แม่เหล็กทางวัฒนธรรม" หรือ Culture Magnet ในภูมิภาคนี้ต่อไป ผมพม่าบ่อย และได้สังเกตทางด้านวัฒนธรรมของจีนเข้ามาอิทธิพลมาก โดยเฉพาะบริเวณกรุงมณฑลยูนนาน และเมืองตองจี ในรัฐฉาน บ้านเมืองมีสภาพคล้ายยูนิกันทางการพม่าก็ตั้งข้อสังเกตและเป็นห่วงเช่นเดียวกัน เพราะทราบถึงว่าจีนมีภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจที่ต้องการมีทางออกสู่ทะเลอันตามันต่อไป

ท้ายนี้ผมขอสรุปบทบาทของจีนที่ต้องการเห็นให้มี East Asia Economic Community เกิดขึ้น โดยส่งเสริมความร่วมมือระหว่างจีน อาเซียน ญี่ปุ่น และอินเดีย เข้าหากันทางด้านเศรษฐกิจและการค้า ซึ่งจะมีประชากรกว่าครึ่งโลก จะกลายเป็นศูนย์เศรษฐกิจใหม่ของโลก ที่สามารถถ่วงดุลกับอเมริกาเหนือและต่อไป ฉะนั้นผมขอสรุปว่าจีนวันนี้เป็นข้อท้าทายและโอกาสใหม่ของกลุ่มอาเซียน กลุ่มอนุภาคลุ่มน้ำโขง แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีประเด็นที่มีความไม่แน่นอนและความเสี่ยงอยู่หลายด้านที่พวกเราจะต้องพิจารณาวางกลยุทธ์ทางเศรษฐกิจ การค้า

ที่เฉลี่ยฉลาดต่อไป

จัดโดย

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย และมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์